

Kronika

Maria-Pia som statsminister, vore inte det något? Det skulle vara fullt möjligt att genomföra, påpekar Anders Björnsson, om vi blott gör oss kvitt demokratin.

Filosofernas diktatur

I början av 90-talet grundades en Demokratiakademi för att lära ut vad demokrati är. Bakom initiativet stod personer inom Ordfront, en av få överlevande organisationer från 60-talsvännern. En senkommen självkritik, kanske.

Emellertid är det fel tänkt. Det sammansatta substantivet av demokrati och akademi är en självutsägelse. I Platons akademi lärde sig adelsynglingarna att hata den atenska demokratin och alltsedan dess har i det akademiska livet rätt andra grundvillkor än inom politiken. Inom vetenskapen ska sanningen premieras. I politiken är ingenting sant eller falskt, bara rätt eller fel.

I den demokratiska staten är den enes röst lika mycket värd som den andres. Inom akademien måste fritänkaren vika för sanningssägaren. En dumbom berövar vi inte rösträtten, men vi skulle inte bevilja honom tillträde till laboratoriet eller frikostiga forskningsanslag. Det vetenskapliga argumentet har inte demokratin övertygelsekraft: det är starkare, det sätter demokratin ur spel.

I den demokratiska staten är den enes röst lika mycket värd som den andres. Inom akademien måste fritänkaren vika för sanningssägaren.

Därför måste filosofen, som älskar sanningen för dess eller sin egen skull, och politikern, som måste

garantera rättvisa och överlevnad åt alla, hållas atskilda. Det som är rätt och fel kan man rösta om, men inte om det som är sant eller falskt. Om sanningen kan man inte kompromissa. men politiken kräver ständiga kompromisser. Och inom politiken behövs den sammanhållande myten, den nyttiga lögnen.

Filosofen på tronen – Platons önskedröm i dialogen *Staten* – är oförenlig med medborgarstyret. Platon vilde utesluta de fåkunniga och sämre rustade från statens styrelse. Nu vill Ordfront detsamma. I Ordfront Magasin (9/99) presenteras en skuggregering som ämnar lägga fram en regeringsförklaring på Bokmässan i september.

Det är inte de fåniga namnen som stör. Att till statsministerposten föreslår Maria-Pia Boëthius, anhängare av statliga ingrepp mot pressen, svär mot Ordfronts tryckfrihetsvänliga stadgar. Jesús Alcalá, justitieministern, är en annan förbudslidare som sätter absoluta värden över majoritetsbeslut och gemensamma överläggningar. Arne Ruth kunde inte sitta i Dagens Nyheters styrelse, hur skulle han då kunna sitta i en regering?

Nej, det är inte förekomsten av politiska fäntartratt som inger betänkligheter. Det är själva företaget: att presentera en regering som kan regera med bättre rätt än någon annan och det utan ett uns av folkligt mandat. (Ordfront säger sig vara en folkrörelse med 20 000 medlemmar, men de flesta beslutar inte på stämmor, de beställer böcker. De är alltså kunder.) Hur kan detta oerhörda anspråk försvaras?

Svaret är enkelt. Denna regering består av filosofer, av intellektuella. Ekonomer, publicister, författare, debattörer, teaterchefer och för säkerhets skull också en riktig hovnarr. I regeringskretsen finns ingen arbetare, ingen tjänsteman, ingen bonde och ingen företagare. Det är tveksamt om ens Platon varit så kräsen.

Ordfront svävar helt i idévärlden. Det finns en ekonomisk politik som är verkligare, förnuftigare, än den faktiskt förda, människor har medfödda, evigt giltiga, rättigheter som står över politiken. Vad finns det då för skäl att regera i demokratisk ordning?

Demokratin är simpel och full av fel. När Ordfront Magasin vill ha en skinande blank regering har den tagit adjö av demokratin sådan vi känner den. Det är inte säkert att det är en förlust för demokratin.

31 augusti 1999
ANDERS BJÖRNSSON

Beethoven och hans kor

Akademiska provokatörer finns det fler av söderut än här. Och Catherine Gierow blir provocerad trots att det har sparkats på den klassiska musiken i nittio år.

”Att skriva om musik är ungefär lika meningsfullt som att dansa om arkitektur”, brukade gamle kloke Frank Zappa säga. Men Zappa skulle knappt kunnat stoppa en Alessandro Baricco från att basunera ut att den klassiska musiken är anakronistisk, ideologiskt reaktionär och lika meningslös som den avantgardistiska. Och denna i sin tur är en bluff som tack vare statliga bidrag fortfarande lurar en obefintlig publik att tro att det finns något att förstå i den. När jag hade läst färdigt funnade jag på om det går att jämföra Baricco, som aldrig nämner Bach och ignorerar Mozart, med en fransk EU-politiker som inför TV-kameran förklarar att Bismarck aldrig existerat.

Musik

Alessandro Baricco
L'âme de Hegel et les vaches du Wisconsin
Editions Albin Michel, 1998

Denna arginta essä om musikens tragiska utveckling – titeln lyder alltså *Hegels själ och Wisconsins kor* – tar avstamp i två citat, ett estetiskt och ett mer prosaiskt. Det första lyder: ”Musiken måste lyfta själen ovanför den känsla den drunknat i och få den att flyga ovanför dess eget innehåll. Musiken måste således skapa ett område där den är bortkopplad från den känsla som överväldigade henne och tillåter den att ägna sig åt en absolut uppfattning av sig själv” (Hegel, *Estetiken*). Så det andra: ”Kor som lyssnar på symfonisk musik producerar 7,5 procent mer mjölk än andra” (utredning genomförd av Madison University).

Baricco, som låter enstaka modesta ord pryda ett annars mycket pretentiöst verk, förklarar att essän ställer en rad relevanta grundfrågor om musikvärldens etablerade sanningar. Han vill avmystifiera ett ideologiskt tabubelagt område. Visst låter det bra.

Schönbergs gräns

Nå, men konkret då? Baricco delar i musiken i två historiska faser och gränsen drog självaste Arnold Schönberg år 1908 med sina *Klavierstücke, op. 11*. Före Schönberg och hans radikalt atonala musikexperiment var det Beethoven som styrde och ställde i den klassiska musikens mikrokosmos. Genom etablerade koder och värderingar gällde det då att uppnå det andligt överlägsna. I lyssnarens själ skulle ingutas en positiv framtidsfilosofi med hjälp av en komplex musikgrammatik. Endast en viss – välvillig och bildad – publik kunde ta till sig detta, för egen del och för samhällets bästa.

Ur Bariccos slutna perspektiv är det helt enkelt så att dagens Beethoven-lyssnare utgör en reaktionär

Utvalda. Endast Mahler och Puccini klarar Bariccos hårda genomgång av musikhistorien.

anakronism. De odlar social segregering och musiken ska visa att de hör till en elit med tillgång till något fint, överlägset, svåråtkomligt. Ingen vulgär underhållning alltså – det gäller att höja sig.

Men om man tänker på hur Mästaren använts genom åren? Beethovens nionde symfoni tillägnades Bismarck av dirigenten von Bülow medan Nietzsche uppfattade den som ett perfekt uttryck för det dionysiska ruset. Wagner och Ludwig II tyckte den var ”till för att inspirera den tyska rasen” medan Engels drömde om samma symfoni spelad av proletärer. För ryssarna var Beethoven en revolutionär, medan USA hyllade honom som stor demokrat. Tyskarna har länge sett *ein Führer* i honom och fick igenom nian som EU-hymn. Andra av Mästarens stycken används idag för att sälja toalettpapper och vaselin. Vem kan känna sig utesluten ur den eliten?

Roande påhopp

Tyvärr har Baricco inte tid att fördjupa sig i kuriosa av detta slag. Han har bråttom till sitt angrepp på Schönberg och hans *Klavierstücke* av 1908 som öppnar vägen mot kaos och anarki. Han avskyr nämligen den ”tomt groteska, anarkistiska” Neue Musik än mer än 1800-talets harmoniska figurer. Han blir faktiskt riktigt underhållande när han ger sig på den musikskola som, av ideologiska skäl, väljer den hårda lingvistiska revolutionsbanan och inte ger ett dyft för spiritualitet. Modernt ska det vara.

Hänger ni med i den atonala musiken? Inte ens de lätt räknade älskarna klarar det utan möda. Neue Musik skapar nämligen nya regler utifrån sina egna matematiska ekvationer utan att ge publiken någon bruksanvisning, någon nyckel.

För Baricco är den ett rebelliskt uttryck som ”fungerar mitt i intet, utan publik och utan mening” om man med mening avser den repertoar av figurer som en epok kan identifiera sig med. En bluff alltså, som livnär sig på människors mindervärdeskomplex och sin aversion mot dem som försvarar den stora musiken som ”ett slags schweizisk oas som överlevt i ett hav av korrupt smak och kommersiell vulgaritet”.

Två överlevande

Två mästare överlever Bariccos massaker och jag kan inte undgå att dra en lättadens suck: Mahler och Puccini. De har bägge, säger Baricco, förstätt att den moderna verkligheten måste infiltrera de klassiska strukturerna utan att förstöra dem helt och hållet. Mahler är den store föregångaren, han skapar en ny musikalisk dialekt som samtida musikälskare kan förstå och godkänna, en dialekt som åter speglar den epok och de värderingar de lever i – precis som Hollywoods produktioner gör.

På ett plan känner jag att jag börjar bli sams med Baricco. Men tråkigt nog är jag samtidigt så irriterad på honom att jag inte vill bli sams längre.

CATHERINE GIEROW

VM i sentimentalitet

En kvinna som springer 100 meter häck på 12,47 sekunder är inte sjuk. Hon kan ha repat sig snabbt efter ett ingrepp eller en behandling, men sjuk är hon inte.

Mediavinkeln

Vad tycker du om Ludmila? Ja, det finns många svar på den frågan. Elegant teknik. Hon är organiserad och realistisk. Elva är på toppen i en så svår gren talar sitt eget språk.

Vad som berättas i media – och särskilt i TV4 – är sagan om Ask-nyssen, den fattiga flickan från Ryssland som blir hela Sveriges guld-, förlåt, bronsflicka. Reportrarna som redan diskonterat guldet svalde besvikelsen och körde segerreportagen ändå. Men Ludmila Engkvist är ingen askunge, hon är en yrkeskvinna. Ingen få har petat på henne med trollspöet, hon har slitit hårt. Historien är värd att berättas men reportrarna tävlar i grenen känslösambet.

KLAS HELMUT FASAN